

ՔԱՀԱՆԱՆ ՈՐՊԵՍ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ*

Հայ ժողովուրդը առաջիններից մեկը եղավ, որ համարձակորեն իր մտքի ու սրտի դռները բաց արեց Քրիստոսի քարոզած Ավետարանի լույսի առաջ:

Ե դարում գրեթե գոյատույ կեր հայ ժողովուրդն ու Հայաստանյայց եկեղեցին իր ուրույն ազգային դիմագիծը ստացավ, մեր ժողովուրդը Հայաստանյայց եկեղեցու մեջ ո՛չ միայն տեսավ իր հոգեկան, կրոնական զգացմունքների արտահայտությունը, այլ նաև իր իսկ գոյության, հարատևման ուժն ու ամրոցը:

Ե դարից սկսած մեր ժողովրդի դժբախտ ճակատագրի բեկումով եկեղեցին ոչ միայն կրոնական, այլև մշակութային օջախ դարձավ, որը վառ պահեց այդ ջահը, հասցնելով մինչև մեր օրերը:

Հայ եկեղեցու և նրա սպասավորների կատարած կրոնական, հայրենասիրական, մշակութային գործունեությունը արժանի է խոր ուշադրության:

Մեծ է եղել մեր ժողովրդի դերը եկեղեցին կանգուն ու կենդանի պահելու գործում: Մեր ժողովրդի սիրուց է բխում հայ հոգևորականության հանդեպ ցույց տրված այն հարգանքը, որի արտահայտությանը հաճախ հանդիպում ենք մեր պատմության մեջ:

Հայաստանյայց եկեղեցին որպես հաստատություն ունեցել է իր կրոնական, զինվորյալ սպասավորները: Հնուց ի վեր եկեղեցու պաշտոնյաները բաժանվել են երկու խմբերի՝ կուսակրոն և ամուսնացյալ քահանայության, որոնց միջև իրավական իմաստով ոչ մի տարբերություն չի եղել:

Կուսակրոն քահանան ապրել է վանքերում որպես «մշակ առանց ամօթոյ», որտեղ աղոթել է, տքնել, ստեղծագործել, մազադաթների էջերին է հանձնել իր հույզերն ու մտքերը, խորհրդածությունները, աստվածային ճշմարտությունները, հասկանալու հա-

մար տառապել է և «ի խորոց սրտի խօսք ընդ Աստուծոյ» մրմնջացել. քարոզել է Ավետարանի լույսն ու սերը, ապա սերունդներին է հանձնել իր ժողովրդի գլխով անցկացած ավերածությունների ու ավերների պատմությունը, նկարագրել է գերեվարված հայ պատանիների, աղջիկների, մայրերի, հայրերի ու մեր մանկիկների ճիշն ու բողոքը:

Իսկ քահանան եղել է ժողովրդի ծոցում ապրող, նրա ցավերին ու ուրախություններին մասնակից, հոգեկան մխիթարիչը, Ավետարանի պատգամներով լուսավորված ու ապրող և ի պահանջել հարկին նահատակվող մի անձնավորություն:

Հին Կտակարանի մեջ մարգարեներին, քահանայության պաշտոնին և քահանային մեծ տեղ է տրված: Մարգարեները քարոզողներ և օրենքը պատգամողներ են եղել, իսկ քահանաները՝ զոհ մատուցողներ և քահանայագործողներ: Նրանք օրենքի մեկնիչներն ու պարզաբանողներն են եղել, Աստուծո և մարդկանց միջև միջնորդներ. նրանց ամեն մի խոսքը կշիռ է ունեցել և հասարակությունը առաջնորդել է Աստուծո ճանապարհով:

Նոր Կտակարանի և հատկապես «Գործք առաքելոց»-ի և առաքելական թղթերի մեջ շեշտը դրվում է քահանայի կոչման, դաստիարակության, նրա պարտականությունների և նկարագրի վրա: Նոր Կտակարանի մեջ քահանան՝ եկեղեցական հովիվը, թե՛ քարոզում է, թե՛ ուսուցանում և թե՛ քահանայագործում՝ իր մեջ միացնելով Հին Կտակարանի և՛ մարգարեի, և՛ քահանայի միջանցից տարբերվող պաշտոնները:

Ովքե՞ր կարող են լինել քահանա, և ինչպիսի՞ք են նրանց պարտականությունները: Այս հարցերը առաքելական դարերից մինչև մեր օրերը՝ եկեղեցական հայրերի և հայրապետների կողմից քննության առարկա են հանդիսացել:

Մեր եկեղեցու պատմության մեջ քահանան դարձել է ամենաընդգծված անձնավորությունը, որը Ավետարանի լույսով դաս-

* Դասախոսություն՝ կարդացված Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանում, Դևոնդյանց տոնին, քահանայական լսարանում, փետրվարի 20-ին:

տիարակել ու դատտիարակում է մեր ժողովուրդը: Իզուր չէ, որ մեր երանաշնորհ հայրապետները Ղևոնդյանց տունը համարել են քահանայից դասի տուն:

Քահանան լինելով ժողովրդի հետ ամենօրյա շփման մեջ գտնվող անձնավորություն, անմիջական դատտիարակն է եղել իր հոտին: Նա «հովի քաջն» է եղել, «որ զանձն իր դնէ ի վերայ ոչխարաց» (Հովհ. Ժ, 11):

Հայ նոր սերունդը դատտիարակելու հարցը միշտ էլ եղել է հայ եկեղեցու և քահանայի մտահոգության առարկան: Դատտիարակել, սովորեցնել նրան տանը, եկեղեցում, դպրոցում՝ հարատև ջանասիրությամբ, Ավետարանի լուսի տակ միշտ հայեցի և քրիստոնեաշունչ:

Քահանան ժողովրդի մեջ ամեն տեղ է: Երբ այսքան պատասխանատու է քահանայի պարտականությունը, ուրեմն ամեն մի պատեհապաշտ մարդու ձեռնադրությունը մեր եկեղեցու և ժողովրդի կրոնական և ազգային շահերին վնաս կհասցնի: Պողոս առաքյալն ասում է. «Ձեռն վաղվադակի լուրուք վերայ մի դնիցես» (Տիմ. Ե 22), որովհետև «ոչ որ զանձն ընծայեցուցանէ նա է ընտրեալ, այլ զոր Տէրն ընծայեցուցանէ»:

Դժբախտ է այն մարդը, որի ստանձնած պաշտոնը կամ գործը իր կարողություններից վեր է: Քահանան պետք է գիտակցի, որ ի վիճակի է այդ գործը կատարելու: Նա իր կոչմանը գիտակից անձնավորություն պետք է լինի:

Ճշմարիտ կոչում ունեցող քահանան պետք է ունենա երեք անհրաժեշտ պատրաստություններ կամ կրքեր, այն է՝ սեր մարդու հանդեպ, սեր Աստուծո փառքի և սեր իր հոգևոր աշխատանքի հանդեպ: Եվ կոչումը անընդհատ պետք է վերանորոգվի ներքին հայեցողությամբ կամ հոգեկան առանձնացմամբ, աղոթքով, ս. գրքերի ընթերցանությամբ և ընդհանրապես հասարակության այլ և այլ խավերին հետաքրքրող շահեկան գրքերի ընթերցանությամբ: Նա պետք է լինի ծուծկալ, պահեցող:

«Այլ ճնշեմ զմարմնս իմ և հնազանդեցուցանեմ, զի գուցէ որ ալոցն քարոզեցի, ես ինքն անպիտան գտանկիցիմ» (Ա. Կորնթ. Թ. 27) կամ՝

«Այլ զգեցայուք զՏէր Յիսուս Քրիստոս և մարմնոյ խնամ մի տանիք ի ցանկութիւնս» (Հռով. ԺԳ 14):

Առաջին հերթին քահանան պետք է լինի հավատքի մարդ: Ոչ միայն՝ Ավետարանը լավ իմանա, այլև Ավետարանի կյանքով սպրի և օրինակ դառնա մարդկանց: Նա Ավետարանի լույսով պետք է առաջնորդի իր հոտը դեպի կատարելություն: Առաջնորդ, հովիվ լինելը հեշտ չէ, հովվից պահանջվում

է հոգեկան, մտավոր և ֆիզիկական ուժերի լարում՝ դատտիարակման գործում հաջողության հասնելու համար: Եթե հովիվ լինելու հանգամանքը մարդկանց փառասիրություններն է շղոմ, իսկ ինչպիսի՝ աշխատանք է անհրաժեշտ այդ անկան արժանի լինելու համար:

Քահանայի ուսումնասեր, պատրաստված լինելը անհրաժեշտություն է: Նա ժողովուրդի մեջ միշտ չէ, որ պիտի հանդիպի միայն սահմանափակ հետաքրքրությունների տեր մարդկանց: Նա շփման մեջ է լինում այլ և այլ մասնագիտությունների տեր մարդկանց հետ, տարբեր գաղափարախոսություններ դավանող, տարբեր նախասիրություններ ունեցող մարդկանց: Կյանքի այլ և այլ հարվածների տակ կքած մարդկանց է հանդիպելու քահանան, հանդիպելու է նաև ազնիվ, համեստ, ուղղամիտ մարդկանց:

Քահանան պետք է մտնենա նրանց, սիրի, հարգի նրանց մեջ մարդկայինը, մասնակից դառնա նրանց ապրումներին, հետաքրքրություններին, վերջապես քահանան պետք է լինի այնպիսի մի անձնավորություն, որի առաջ ժողովրդի բոլոր անդամները, մեծից մինչև փոքրը, կարողանան քաջ անել իրենց արտերը՝ ապաստելով նրանից խորհուրդ, քաջալերանք, մխիթարություն, հուսադրում, սեր և հավատք իրենց կատարած գործի հանդեպ: Միևնույն ժամանակ նա պետք է կանխի իր բարի խրատներով այն բոլոր արարքներն իսկ, որոնք և՛ անհատին և՛ ընտանիքին, և՛ եկեղեցուն ու ժողովրդին վնաս են բերելու: Ներսես Շնորհալի Հայրապետը իր «Ընդհանրական»-ում՝ «Առ դաս քահանայից» ուղղված խրատներում ասում է.

«Մի ոք ի ձեռք սիրեսցէ զկուրուքիւն տգիտութեան քահանայական ուսմանց յաղագս ծուրութեան կամ աշխարհական զբաղմանց, այլ թէև ոչ ամենեցուն ամենայն շնորհօք կատարեալ լինել հնար է, զոր և Աստուածային օրենքս պահանջեն ի քահանայից, սակայն ի հարկատրսն պարտին անթերի լինել...»:

Քրիստոնյա համայնքի անդամները քահանայի մեջ ոչ միայն պետք է տեսնեն իր կոչմանը մկրված անձնավորությանը, այլև գիտելիքների լայն պաշար ունեցող նկարագրի տեր քահանային, որը Ավետարանի հավիտենական ճշմարտության ջատագովն է:

«Եթե կոչումը առաքելական ոգի կուտա հոգևորականին և կգոտեպնդէ զայն արիությամբ, եթե նկարագիրը հարատևության ջիղը կգորացնէ հոգևորականին ներսը ուսումն ալ անառիկ կընէ անոր տրամաբանության ամբողջ, ծանոթություններու և հմտության ճոխ մթերքով մը դիտելու ու դա-

տևելու սուր կարողության մը հմայքով», — ասում է լուսահոգի Բարգեն կաթողիկոս Կյուլենբյանը:

Եթե քահանայի գիտելիքները չեն պակսվում հավատքի մարդու համեստ լուսապսակով, դաստիարակությունը «ձայն քարբառու լանապատի» կլինի: Ո՞վ կլսի նրան, երբ ինքը քահանան կարիք ունի քրիստոնեական դաստիարակության:

Քահանան Աստուծո պատգամաբերն է, գործակիցը և քարոզիչը. «Որ քնդունի զձեզ, զիս ընդունի, և որ զիս քնդունի, ընդունի զառաքիչն իմ» (Մատթ. ԺԸ 40): Նա պետք է կարողանա զանազան ձևերով մատուցել միևնույն ճշմարտությունը իր ունկնդիրներին՝ նկատի ունենալով նրանց ընկալելու, ըմբռնելու կարողությունը և զանազանությունը:

Քահանան առաջին հերթին որպես ծիսակատար իր շնորհներով փայլում է եկեղեցում: Նրա աղոթքները, երգերը, քարոզները այն քաշողական ուժն են լինելու, որոնց ունկնդրման համար մարդիկ պետք է զան ջերմացնող, աստվածաբարոյր և հայաբարոյր այդ օջախը: Քահանան Աստուծո ներկայացուցիչն է տաճարում: «Ձոր կապեցէք յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս, և գոր արձակիցէք յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս» (Մատթ. ԺԸ 18 հ.), — ասում է ավետարանիչը: Քահանան իր սրբակյաց կյանքով և իր անկեղծ աղոթքներով ջերմացնում է եկեղեցու մթնոլորտը և հավատացյալների մեջ ներարկում աստվածապաշտության ջերմ հավատքը: Դաստիարակում է իր աղոթքներով և քարոզներով, որոնք չպետք է կատարվեն մեքենայաբար, այլ «և թէ գոյ հնաք արտաւտօք և մեծա երկիտի»՝ Ներսէս Ծնորհալի Հայրապետի բառերով ասած: Ծիսակատարությունը կատարել երկյուղածությամբ, որովհետև՝

«Ծաներուք և գալս, զի կոչումն անուան քահանայութեանդ՝ ձերոյ ոչ է ի մարդկանէ և ոչ է ի ձեռն մարդոյ, այլ լայնմանէ՝ որ կոչեցաւ քահանայ ըստ կարգին Մեքսիսեդեկի, որ է ինքն ճշմարիտ քահանայ և քահանայապետ և պատարագ Աստուծոյ Հօր» (Ներսէս Ծնորհալի):

Ներսէս Ծնորհալի Հայրապետը քննադատում է քահանաներին, որոնք մարմնական և հոգեկան մաքրությունը զանց առնելով, եկեղեցի են մտնում, վայրիվերտ պատարագ մատուցում, ժամերգություն կատարում: Այսօր էլ այժմեական են հնչում նրա խոսքերը.

«...Կարգեալ էք քահանայական գործառնութեամբ նուիրել զամենայն հոգիս Աստուծոյ... և արդ աղաչեմ զամենեւեան սիրովն Քրիստոսի բանալ զաչս մտաց և զարթնոյ

ի մահահրաւէր թմրութենէ կենցաղոյս... այլ արիաբար և յօժարամիտ սրտի առանց ծուլութեան զկանոնեալ սահմանս աղօթից Ս. հարցն անթերի կատարեցէք ըստ յիշաբանչիւր ժամուս»:

Հայրապետական կանոններին ենթարկվելը ոչ միայն օրենք պետք է լինի, ալև պետք է լինի այն ուղին, որով պետք է առաջնորդվեն քահանաները:

Վարդան վարդապետը «Խրատ լաղազս քահանայութեան» մասում գրում է, որ երկինքը «ի ձայն քահանայի» բացվում և փակվում է: Ահա թե ինչպիսին պետք է լինի քահանան:

Հեշտ է անցյալով հպարտանալ, ցույց տալ արժանավոր, նահատակ քահանաների անունները, որոնք եկեղեցու հաստատման, հավատքի, հայրենիքի համար հոժարակամ իրենց անձը նվիրել են տանջանքների, հրի ու սրի, ու կարելի է նշել երանելի բազմաթիվ քահանաների անուններ, որոնք գրիչ են վերցրել մեր եկեղեցու դավանանքը պաշտպանելու, մեր ժողովրդի մշակույթին, հասարակական կյանքի զարգացման գործում իրենց համեստ լուսան մուծելու համար: Իր նախորդներին արժանի լինելու համար այսօր քահանան պետք է հավատա ներկայի ու գալիք օրերի իր սրբազան գործունեությանը՝ ներշնչվելով նրանց աշխատանքով, հավատքով ու եռանդով: Ժողովուրդը քահանայի կյանքով և նրա քարոզներով է, որ ճանաչում է և պատկերացում ունենում քրիստոնեության մասին: Նրա խոսքն ու գործը կյանքում միմյանց պետք չէ հակասեն:

Քահանան բնավորությամբ պետք է լինի պարկեշտ, պարզ, համեստ, խաղաղասեր, խոնարհ, հավատարիմ, անշահախնդիր. բնավորության գծեր, որոնք շատ հեշտությանը կնվաճեն հավատացյալ մարդկանց սերն ու հարգանքը:

Նյութը արհամարհելը, նյութով չտարվելը ամեն մի մարդու առաքելությունը չէ: Իսկ երբ քահանան է շահույթի, փողի հետևից ընկնողը, նա մաքրամաքուր պատվանդանից իջնելով՝ դառնում է սովորական մի մարդ, որը իր քահանա դաստիարակի կոչումը վերածում է արհեստի, և ինչպե՞ս նա կարող է դաստիարակել, օրինակ հանդիսանալ իր հավատացյալներին:

Հովհաննես Սրկ. վարդապետը իր «Յաղազս քահանայութեան և քահանայից» (Սովիերք Հայկական Գ, էջ 9—77) ճառում խոսում է քահանայի կոչման մասին:

«Քահանայութեան գործառնութիւն և պատիւ ոչ այլ ինչ է քան զսոքոթեւութիւն հոգւոյս առ ի փրկութիւն ունի դիտաւորութիւն» և ապա քահանային ներկայացնում է որպես «քծիշկ, վարդապետ, հայր, դայակ, խոր-

հրրդատու», որի միջոցով «խորհուրդ աստուածապաշտության լնու և եկեղեցի Քրիստոսի գեղեցկապէս և քաջօրէն կարգօք մատակարարի և ամբողջ մնայ»:

Անձնակեր և զոհողության ոգի ունեցող քահանայի համար անհամատեղելի է ընչաքաղցությունը, որովհետեւ Հիսուս «...վասն ձեր աղքատացաւ, որ մեծատունն էր» (Բ Կորն. Ը 9):

Եվ եթէ մեկը հոգևոր հար է, միթէ՞ նա իր որդիների հետ՝ Քրիստոսով ամբողջություն կազմող այդ ընտանիքում կատարված ծիսակատարությունների համար պետք է սակարկի, կամ իր դժգոհությունը հայտնի, կամ պարզապէս ձեռք մեկնի՝ մի քան ավելի ստանալու համար: Եվ իզուր չէ, որ մեր ժողովրդական ստեղծագործությունը հանդիսացող առակներում և ասացվածքներում մահախ ենք հանդիպում քահանայի ընչաքաղցությունը ընդգծող թեւավոր խոսքերի:

Հոգևորականների համար է ասված.

«Ջի արմատ ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւնն է, որում ոմանց ցանկացեալ վրիպեցան ի հատարոցն և զանձինս արկին ընդ բազում ցաւօքն: Այլ դու, ով մարդ Աստուծոյ, փախիր յայնմանէ, և երբ զհետ արդարութեան» (Տիմ. Զ 10—11):

Ներսէս Ընորհալի Հայրապետը ավելի առարկայացնելով իր ասելիքը, գրում է այս մասին.

«Եւ մի ոք ի ձէնց ըստ հարկի պահանջեաց զհին արծաթոյ շնորհի վասն մկրտութեան, կամ մահու հաղորդ տալու, ալ որ ունին և տան սիրով որպէս զուրկ եկեղեցոյ առէք, և որ աղքատ լինին մի բռնադատէք»:

Գործի հանդէպ հավատքի պակասը և նյութապաշտությունը՝ այն երկու մոլորություններն են, որոնք ապականում են, եղծում մարդկային բոլոր առաքիճությունները, որոնք արգելք են հանդիսանում մտքի ու հոգու թոյլեցներին, և այդ գործը թշնամիները կխորտակեն հոգևորականին՝ նրան դարձնելով անարժան մի հովիվ, որը «...թողու գոչխարսն և փախի» (Հովհ. Ժ 12):

Զէ՞ որ հոգևոր հայրը, դաստիարակը նյութից վեր պետք է լինի: Եթէ նյութապաշտությունն է տիրապետող ոգին, քահանայի ունեցած մյուս բարեմասնությունները կործանվեն:

Քահանայի հովվական պաշտոնը նրան պարտադրում է հաճախ լինել հավատացյալների ընտանիքներում: Ամեն մի ընտանիք ունի իր ցավն ու ուրախությունը: Քահանան իր դաստիարակչական միջոցներով, իր հայրական խրատներով, հորդորներով, համբերատար գրույցներով, Ավետարանի խոսքերով սեր, խաղաղություն, եղբայրու-

թյուն է սերմանելու: Նա հոգեկան մխիթարություն է տալու հիվանդներին ու ազաւորներին:

Սահակ Պարթև Հայրապետը իր կանոնների մեջ գրում է՝ իր խոսքն ուղղելով քահանաներին.

«Ուսուցէք ևս ժողովրդականս յամենայն անառակութենէ ի բաց փախել՝ յորկորքստութենէ, յարբեցութենէ, ի հակառակութենէ, ի զրկելոց գաղքատս և զընկերս իրեանց, մի կոռուղս, մի հանգանակողս, մի չարասէրս, առեացեն զշնացողս, զգողս, զպոռնիկս, զաւազակս...» (Կանոնք Սահակայ Պարթևի ԻԶ. կանոնագիրք Հայոց):

Ինչպիսի՞ն պետք է լինի քահանան, երբ ուրախության սեղանի վրա է: Եթէ խմորը և շրջապատի մարդկանց ուրախությունը խաթարուր աշխարհական մի անձնակոյություն է, ինչպիսի՞ քննադատության կենթարկելնք նրան, իսկ եթէ այդ արարքը թույլ տվող քահանան է, որքան ավելի ցավալի է հոգեվորականների և եկեղեցու շահերի համար: Քահանան միշտ զգուշ պետք է լինի, իմանա իր չափը և իր դիրքով ու շուքով դաստիարակ հանդիսանա շրջապատի մարդկանց համար:

«Մի յապաղել անդր ընդ զհնարքու աշխարհականացն մանկունս ...այլ յառնել վաղվադակի ի սեղանոյ անտի, զի մի ընդ զինեմոսն յարբեցութեան ըմբռնեալ ապլն լինիցի արտաքնոց տեսանողաց, ոչ միայն ինքն, այլ և ամենայն քահանայք միովն», — խրատում է Ներսէս Ընորհալի Հայրապետը:

Քահանան է նաև հասարակական գործիչ. նա իր խոսքն ունի ժողովրդին ուղղված: Մեր ժողովրդի կյանքի յուրահատուկ պայմանները ստիպում են, որ քահանան մասնակցի հասարակական կյանքին: Այս չի նշանակում, որ նա կողմ, կուսակից կամ կուսակցական լինի: Քահանան պարտավորում է Աստուծո արդարության և ճշմարտության կուսակցության: Ինչպիսի՞ տնտեսական ու քաղաքական պայմանների, ինչպիսի գերիշխանությունների տակ էլ որ լինի նա, ելակետ պետք է ունենա Հայաստանյայց եկեղեցու, հայ ժողովրդի և հայրենիքի շահերը:

Քահանան ոչ միայն իր հոտի դաստիարակն է, այլև ուսուցիչը: Նրա ընտանեկան խաղաղ, հայեցի, քրիստոնեական մթնոլորտը օրինակելի պետք է լինի և օրենքի խնայողությունը իր և իր ընտանիքի անդամների վրա կիրառի:

Երանաշնորհ Գրիգոր Տաթևացի վարդապետը, վարդապետական գավազանի տրվչության առիթով իր «Քարոզգիրք»-ի «Ձմեռան» հատորում վարդապետների համար

ասում է, որը և վերաբերում է քահանաներին.

«...Ձի վարդապետին պարտ է, որ գծանք և մեծամեծ օրէնքն ինքն կատարեցէ, գաւկան և գթեթնն այլոց քարոզեցէ: Ձի որպէս մերձ է ականջս իր ի բերանուց քան օտարաց, նոյնպէս մերձատր և նախկին ինքն լսեցէ: Ապա թէ գծանք լուծն այլոց դնիցէ, և ինքն մատամբն ոչ հպեցի, նմանի հիմար փողահարի՝ որ զլայն ծայրսն ի բերանն իր դնիցէ և զնեղն արտաքս, ոչ հնչէ ձայն, այլ միշտ յերեսս իր թթանէ»:

Խոսքի և գործի հակասությունն է այստեղ ընդգծված պատկերավոր ձևով: Դաստիարակ քահանան իր հմարքը կկորցնի, երբ իր աւածները իր համար և իր ընտանիքի անդամների համար ևս կլանքի օրէնքներ չդառնան: Այլապէս «իսկ եթէ ոչ իւրոց և մանատունդ ընտանեաց խնամ ոչ տանիցի, ի հատարոցն ուրացեալ է և չար քան զանհաւատն է» (Ա Տիմ. Ե 8):

Եթե Ամենայն Հայոց Հայրապետությունը և մեր մյուս վանական հաստատությունները եղել են և են մեր եկեղեցու սիրտը, ապա մեր մարմնին սրտից արտուն տանող ու դէպի սիրտը արտուն մղող մազանոթները և երակները քահանայությունն է: Առանց արշունատար երակների սիրտը ինչքան էլ առողջ լինի, իր դերը չի կարող կատարել, իսկ մարմնի մի մասի հիվանդությամբ՝ սիրտն էլ կդադարի բնականոն աշխատելուց:

Այսօր էլ քահանան պատմեջի վրա է: Նվիրված և իր կոչման բարձրության վրա գտնվող քահանաների կարիքն ունի մեր ժողովուրդն այսօր, որոնք լինեն Եսայի Մարգարեի խոսքերով. «Դուք քահանաք Տեսուն կոչեցիք, պաշտօնեայք Աստուծոյ մերոյ անուանեցիք» (Կա. 6) քահանաներ, որոնք լինեն հոգեպէս անթերի մարդիկ, ինչպէս ասում է Մահակ Պարթև Հայրապետը իր կանոնագրքում:

«...Տաներուք. զի որպէս կուրութիւն աչաց ատելի է մարմնոյ, նոյնպէս տգիտութիւն ոգոյ ատելի է Աստուծոյ»:

Մեր դարաշրջանում, երբ մարդկանց սրտերում խարխուլել են հավատքի եզրերը,

երբ միայն նյութի ուժն է տիրապետողը, Քրիստոսի պատգամների տարածումը ու յուսաբանումը, որպէս դաստիարակի, մեզանից ավելի ուժ, եռանդ և գիտելիքներ է պահանջում:

Մեր դարավոր պատմության ընթացքում հայ քահանայությունը արժանավորապէս բաժանեց իր ժողովրդի ողբերգությունը: Մեր քահանաներից շատերը «աղոցեցան, քարկոծեցան, սպանմամբ սրտ մեռան»: Նրանց նահատակությամբ և վկայությամբ սակայն «Եկեղեցիք Հայաստանեայց պաշտօնապէս զարդարեցան»:

Այսօր Ղևոնդյանց դասի և նրանց նմանների նահատակությունը չի պահանջվում մեզանից, բայց ունենք բազմաթիվ գործեր կատարելիք Ղևոնդյանց ոգով և հավատքով: Լինենք մեր հայրերի օրէնքներին հավատարիմ: Լինենք Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի համեստ սպասավորները և երդվենք լինել մեր մշակույթի, ժողովրդի և Աստուծոյ արժանի զավակները:

Ոչ միայն պարծենալ անցյալով, այլև մեր գործերով, մեր տքնաջան աշխատանքներով սատարենք մեր նոր սերունդի դաստիարակության գործին: Եվ մենք որպէս նոր ժամանակների քահանա սերունդ, մի բան շահախ, մի քար դնենք այն պատմության փառահեղ կառույցի վրա, որը կոչվում է Հայաստանայց եկեղեցու պատմություն:

Մի կողմ թողնենք մամոնայի ետևից վազելը և այլ մարդկաին մեր տկարությունները, երբ ձուլման վտանգը դամոկլյան սրի նման կախված է մեր ժողովրդի մի մեծ հատվածի գլխին, երբ մեր հոգին ու սիրտը աղճատվելու վտանգի տակ է, հավատարիմ լինենք՝ այն ուխտին, որը մեզանից լուրաքանչյուրը կատարել է Աստուծոյ ս. սեղանների առաջ: Մեր աղոթքները շարունակենք կատարել անճանճրույթ, մեր հայրերի աղոթքների պէս, որպէսզի մենք ևս կարողանանք ասել մեր եկեղեցու և հայրենիքի պաշտպան Վարդան Մամիկոնյանի խոսքերը.

«Պատրաստ եմք ի հալածանս և ի մահ... բայց միայն յարութիւն քաջութեան վատույթին մի խառնեցուրք»:

